

ANDRIJA ILIĆ

LUTANJA

ANDRIJA ILIĆ / LUTANIA

Dob je najveća dobročiniteljica
čovjeka

Andrija

Wien 24. III. 44

From the author's copy of the 1942 edition

Andrija Ilić

LUTANJA

ZAGREB 1942

ROCHDALE 2011

1942

Tiskanje i raspačavanje dopušteno odlukom Državnog izvještajnog i promičbenog ureda br. 15638/42 od 12. listopada 1942.

Tiskara Matice hrvatskih akademičara, Zagreb, Ilica 54.

2011

Lutanja was first published in 1942. It was my father's hope that this and his other books could be published again.

The present version is prepared from his single remaining copy of the original.

Rochdale, August 2011.

LJILJANA ILIĆ

S A M

Dvije pjesme bez naslova

1

Čežnja,
lutnja,
skitanje u noćima.
Razmišljanja,
jecaji,
suze u očima...

2

Čeznuti za beskrajnim noćima
sam,
tražiti zagonetku gdje svršava i počima
sam,
ko Ahasver vječno lutati
sam,
bol i tugu u suzama gutati
sam.
Jest,
sam, samcat!
Jer tako je lijepo lutati
sam,
po beskrajnom prostoru svemira
i tražiti smirenje svojega nemira
sam,
sam...

Barbarossa

Oh nemojte pitati
zašto, kad prolazim putem
ja u zemlju gledam,
zašto se volim skitati
sam samcat u noći,
zašto ja upravo predam,
kad pomislim samo da će kraj mene proći
koji čovjek, žena, djevojčica bosa,
oh nemojte pitati, jer ja sam barbarossa.

Nemojte pitati,
zašto ja proklinjem proljeće
puno sunca, života i radosti,
jer upravo jednog proljetnog popodneva,
kada je izdisalo sunce u čaškama cvijeća
dok sam sjedio kraj jorgovana
i izgarao u njegovu mirisu kao svijeća,
vidio sam mnogo djevojčica u bjelini,
mekanih ruku i svilenih kosa,
i kad su prolazile kraj mene,
smijale su se, hihotale i kričale mi ispred nosa:
barbarossa, barbarossa ...

Ja nemam mladosti
kao što nisam imao ni djetinjstva.
Ja ne znam što su to radosti,
sreća i smirenje
u jutrima vedrih pramaljetnih svitanja,
ja ne znam što je to nevini pogled bića,
koje bi moglo da me voli,
što su to ljubavna pisma i pitanja,
jer mene nitko, nitko ne voli...
I zato ja najviše volim noći,
tužne i bolesne jesenske noći,
kad umire sušičavo lišće stabala
i plače voda sumornih žala...

Moja bol

Moja je bol
žalosna i tužna,
ko žena
slijepa.

Moja je bol lijepa,
ko koprena crna
na glavi djevojke.
Zato je volim.

Traženje

Ja ništa ne tražim:
ni plaće, ni hvale ni pljeska;
već jedno nježno, meko srce
sažaljenjem što se ljeska ...

Jer ja sam uvijek poput sjene
umoran i tužan — sâm.
Kroz noć često mokre su mi zjene,
samo ja to znam ...

Zato srce jedno hoću,
što dobrotom tihom sja.
— O, da l' ipak jednom hoću
biti smiren, sretan ja? ...

Moje kreveti od djetinjstva do danas

(Spjevano krajem zime godine 1938./39.)

Ja ne znam što su to fina dječja kolica
i meki dušeci od perja.

Kad sam se rodio,
majka me je položila u korito pokojnog strica,
(jer nije imala svoga).

Ja ne znam što je to meka i udobna postelja,
jer kad sam ponarastao i svojim zubima jeo,
spavao sam na podu i čitavu noć kleo.

O da znate, kako je teško spavati na tvrdome podu
uzalud čekajuć' zoru da svane,
dok okrutna noć šuti, a daske bodu i bodu
i po čitavom tijelu otvaraju rane.

A prošlu sam zimu prospavao
na starom rasklimanom stolu.
u kuhinji jedne krčme na periferiji
i čitave noći skladao
tužne simfonije u molu
zaviđajuć staroj kuji-vučici,
što je slatko hrkala
ispod razbijenog kuhinjskog prozora
u svojoj mekoj i toploj kućici.

Ovih mi se dana razbolio stari rasklimani stol
i sada mi je krevet opet goli kuhinjski pod.
I tako je to sa mnom neprestani perpetuum mobile:
s korita na pod,
s poda na stol
i sa stola opet na pod ...

Na stazama svemira

U svemiru
lutaju
staze.
Po njima sjene
nemirne
plaze.

Lutaju trepetave čežnje
ovite velom boli i tuge
i blistaju u suncu
i bojama duge.

Putovanja

Putovati daleko, daleko
sa štapom u ruci,
kô pustinjač.
Smijati se suncu
i pjevati s mjesecom,
prkositi burama i kišama
i onda, kô jedrenjak u luci,
malo otpočinuti,
zatim opet putovati, putovati ...

Ljeta

Nema više suza u mojim očima,
nemam utjehe u besanim noćima.
Ishlapiše suze u čaškama žalosti,
umriješe radosti prezrene mladosti.

Zato bih volio da sam žena,
jer žena lako plače;
pa bih plakao, plakao
svakoga dana sve jače i jače.

Tri sličice

1

Život su moj nade
duboko u srcu mi skrite
i samo meni znane.

One su žive. I krvare.
Nitko, nitko ne zna koliko su stare.

2

Život su moj suze,
Sto već davno, davno teku
i za koje nikom nije stalo.

Ko kristalne kapi cure, cure,
a mladosti dani u nepovrat jure.

3

Život je moj lađa,
koja smjelo po oluji
uvijek sama plovi.

Nikad dragog smirenja u luci,
al' krmilo ipak u mojoj je ruci! ...

Zašto

I vi mi se smijete, mladići, i pitate
zašto uvijek uz prikrajke lutam
i u zemlju buljim,
zašto tako naglo jurim
kô da ne ću nikada stati,
sam sa sjenom,
što vjerno me prati.

A vi djevojke, često me gledate
sa suzama u očima.
I znam da me žalite.
Onda vas muče pitanja čudna
i neprestano pitate:
zašto, zašto?

Zašto! Taj blagoslovljeni i prokleti zašto,
što podiže i razara svjetove,
što struji kroz trnje i cvjetove,
što rađa se s čovjekom i uvijek je s njime,
što pokreće proljeća, ljeta, jeseni i zime,
zašto u bićima i stvarima,
zašto u svemiru i povjesnim memoarima,
taj vječni zagonetni zašto!

Zato i ja vas pitam: zašto?
I ne znate ni jedne jedine riječi
za utjehu i povratak radosti
i smirenje tiho nemirne mladosti!
O, zašto, zašto? ...

Mojoj sjeni

Sjena!

To je jedina drugarica moja, —
žena,
koja me razumije.

Sa mnom proklinje i moli,
sa mnom mrzi i voli,
sa mnom šuti i viče,
sa mnom je uvijek:
kad se smrkava i kad sviće.

Volim te sjeno,
iskrena drugarice moja, —
ženo
mojih plavih sanja ...

Nemir

Nikad ne prestati vikati već sipati bijes,
kao što vulkan riga lavinu.

U noćima mračnim bit gorući krijes,
što svijetli daleko, daleko u daljinu ...

Pretvorit se u zvijezdu repaticu sa sto krakova
i lutati svemirom beskrajnim, tajnovitim.

Divit se daljinama u svitanja nova,
tajanstvenim plaštem čeznuća ovitim ...

Nestajati vječno i živjeti vječno u lutanju dragom,
kô valovi oceana.

U plaču oluja i srdžbi gromova iskonskom snagom
tražiti utješne lijekove svježih, dubokih rana ...

Pred prozorom

Nikoga nemam. Ni prijatelja ni prijateljice.
Ni djevojke ni žene.
Osamljen s tugom mladosti
i srcem što vene.

Često pred staklom od prozora
sjednem i gledam
— posve sam — samoga sebe.

Gledam čelo izmoreno,
koje nije nikada pomilovala
koja nježna meka ruka,
na kojemu oblaci mrki bez broja
nemirno putuju
i spavaju brazde
osušenog znoja.

Gledam crne i kuštrave kose,
što u sebi tugu noćiju nose,
umorne oči
u kojima titraju skitanja vječna,
uši u kojima šume neprestano
gromovi, vihori i bure,
ispaćeno lice,
koje nitko ne voli,
iz kojega mladost
viče, plače, psuje i moli.

Gledam. Prolaze pred očima mojim,
kô povorke duge:
uspomene,
lutnje,
čežnje,
uzdasi,
slutnje ...

Čemu

Kad posljednje zrake sunca
— te velike krvave naranče —
u more utonu
i kad izdahne umorni dan
u smirenom sutonu,
za mene smirenja nema.

I pitaju me mnogi:
O, čemu beskonačno hrliti
svemirskim stazama
i grliti uvijek
jedinu družicu samoću,
o, čemu, čemu
proklinjati sve i smijati se svemu?

I ja često pitam sebe: čemu?
I ne znam.
Odgovor su možda uspomene prošle:
djetinjstvo bez radosti djetinjih,
prezrena mladost bez mladosti,
možda koji tihi posmjeh ljudi,
možda pogled djevojačkih oči
punih sažaljenja i ničesa više,
možda, možda ...

A ja samo znam da lutam, lutam,
da u sebi klicu nemira nosim
i da uzalud sunce, zvijezde i svemir
za smirenje prosim ...

Moja lira

Moju liru,
jedinu utjehu
mladosti moje,
ostavite, molim vas,
na miru.

Ona će sa mnom cviliti i jaukati,
ona će sa mnom uzdisati i kukati,
kô kukavica protjerana
u proljetna jutra rana
iz dragoga luga.

— — — — —

Moju liru,
jedinu jedincatu
utjehu moju,
ostavite, molim vas,
na miru ...

Moj život

I ako su mene već dugo pritisle more
i guše me svojim nakaznim harpijskim kosama,
ja ne ću ustuknuti, pa makar se na mene svalile gore:
živjeti hoću, a život je moj osama.

U osami kô trajna svijeća izgarati,
u osami raditi i stvarati,
u osami rušiti i razarati! ...

Ne,
ne umirem!
Jer živjeti hoću,
jer volim samoću.
Jer vikati hoću
u oblačne dane
i olujne noći,
neprestano tražeć' svijetlu vedrinu
nasmijanih sunčanih dana
i vječnu tišinu
silnih beskonačnih oceana ...

N O S T A L G I J E

Nostalgija

Luka,
čamac,
vesla,
maestral,
umiranje sunca za otokom ...

Čežnja

Otići daleko na more
i svježe mu šaptati boli ...
Tući se s valima,
s njima mahnitati
i ususret hridima hitati..,
Živjeti s objesnim pjenama
i sablasnim ponoćnim sjenama
Vikati,
plakati,
moliti
i —
čekati ...

Jesen na mom otoku

Umire ljeto,
umiru maestrali.
Krvavo sunce izdiše
u sutonu tužnom mojega otoka ...

Pjevaju kukavice:
ku-ku, ku-ku:
jesen je nad otokom pružila
svoju blijedu, sušičavu ruku.

Majci

Daleko si, majko, na dalekom otoku,
što kupa se u kristalnoj pjeni
nemirnih valova.

Teško je meni
ovdje bez Tebe,
bez pogleda Tvoga
milog i slatkog
i utješne riječi,
što žalosti liječi ...

Ovdje u sniježnoj bjelini
velegrad motrim.
Nema ni traga vedrini
noćiju naših.

U tmurna, olovna jutra
studen se toči.
Ruke se lede,
suzne blistaju oči.

Zato mlado mi srce
nemirno bije i beskrajno čezne:
za opojnim krasotama svitanja
našega sunca nad žalima mojim,
za smirenjem dragim
umornih skitanja,
za prekrasnim zvjezdanim noćima
i predragim, majko, očima
Tvojim ...

Noćas

Noćas će zašumjeti palme
i proplakat će more u luci.
Probudit će se vrabac pod strehom,
zadrhtat će svjetlo voštanice bijele
u jednoj dragoj, drhtavoj ruci.

Noćas će mi netko dragati kosu
i ljubiti čelo.
Noćas ću sanjati o majci ...

Vizija

Titraju boli
u podnevnom azuru
i bdiju uspomene
na svilenim algama.

Moja kuća na, žalu
u zrcalu gleda
svoje staro izlizano lice,
što nemirno preda.

Uz prozor mati
kudjelju prede.
Podne. Sunce. Peče.
Niz otok plava vizija teče.

Bratu

Pišem Ti na papiru namočenom suzama.
Sa mnom plače i tužno jesenje nebo:
kapljice kiše kaplju ko kristalni korali
i draškaju moje sobice prozorčić mali.
Danas je tužna godina prošla, da smo se rastali
pred navoranim licem od bure našega mora,
kojemu smo pjevali, kô boštvu svoje mladosti:
»Oj more duboko, sva moja radosti!«

I kruti je parobrod plovio, plovio,
otok se je tužnim plavetlom ovio.
Negdje, iza otoka, u moru je svitala zora,
a mene je pritiskala teška i turobna mora.
Ja više nisam slušao nasa jutarnja zvona,
i svagdašnju pjesmu vrabaca pod prozorom,
nisam više gledao svoju barku malu,
niti sam više lovio ribe na žalu ...

Godina teška i tužna brzo je prošla,
i druga je jesen još tužnija došla.
Teško je ovdje bez mojega mora,
čitav svijet mi je malen bez mojega mora ...
Zato čim prije pošalji mi bočicu
našega mora i bit će mi lakše ...
Jer more je sreća mladosti moje,
more ublažuje žalosti moje! ...

Pismo majci

Vesla, jedra i konope
moje drage male barke
spremi, majko, spremi
i pokrij ih mrežom.

Neka barka moja sama
jeseni i zimi plače,
neka viče s valima i s vjetrom,
neka proklinje i moli,
neka voli
svoje boli ...

U proljeću mladom, u proljeću
ja ću doći,
pa ću opet dati vesla,
jedra i konope
svojoj dragoj maloj barci.
Tad će njene teške boli
sve od jednom proći ...

Sličica

Zvijezde — luči svjetlucave
za oblacima snivaju.
Palme sutonskom sjetom
lice prekrivaju.

Sanjivo more draškaju
lahori novi.
Za rtom ribareva lađa
lagano plovi.

Umorna pjesma
iz daleka
i hridina sivih
umornija jeka ...

Pismo seoskom prijatelju

(Spjevano 1940.)

Volio bih, da sam ostao s tobom
u svom dragome selu
i da sam u njemu proveo dane
mladosti svoje.
Imao bih sada svoju kućicu
i komadićak polja,
radio bih i odmarao se koliko me volja
i mogao bih reći: ovo je moje!

A ovako se mučim i ubijam
po danu i po noći.
U vlažnome podrumu gdje stanujem
slabo je svjetlo,
pa sam iskvario oči.

Moje su grudi upale
i iz dana u dan me bole.
U dvostrukim od suza slovima knjiga
tražim utjehu i smirenje,
jer tuđi ljudi tuđeg ne vole ...

Već dugo se spremam
i došao bih doma,
pa bi mi majka skuhalo ljekovitih trava
(kadulje i sljeza)
i ja bih se oporavio,
a možda i sasvim ozdravio ...
Ali: put je dalek, novaca nemam,
a vlak ne vozi badava ...

Zato nemoj kule u zraku stvarati
o ljepoti i draži velikog grada,
jer ovdje se možeš samo razočarati ...

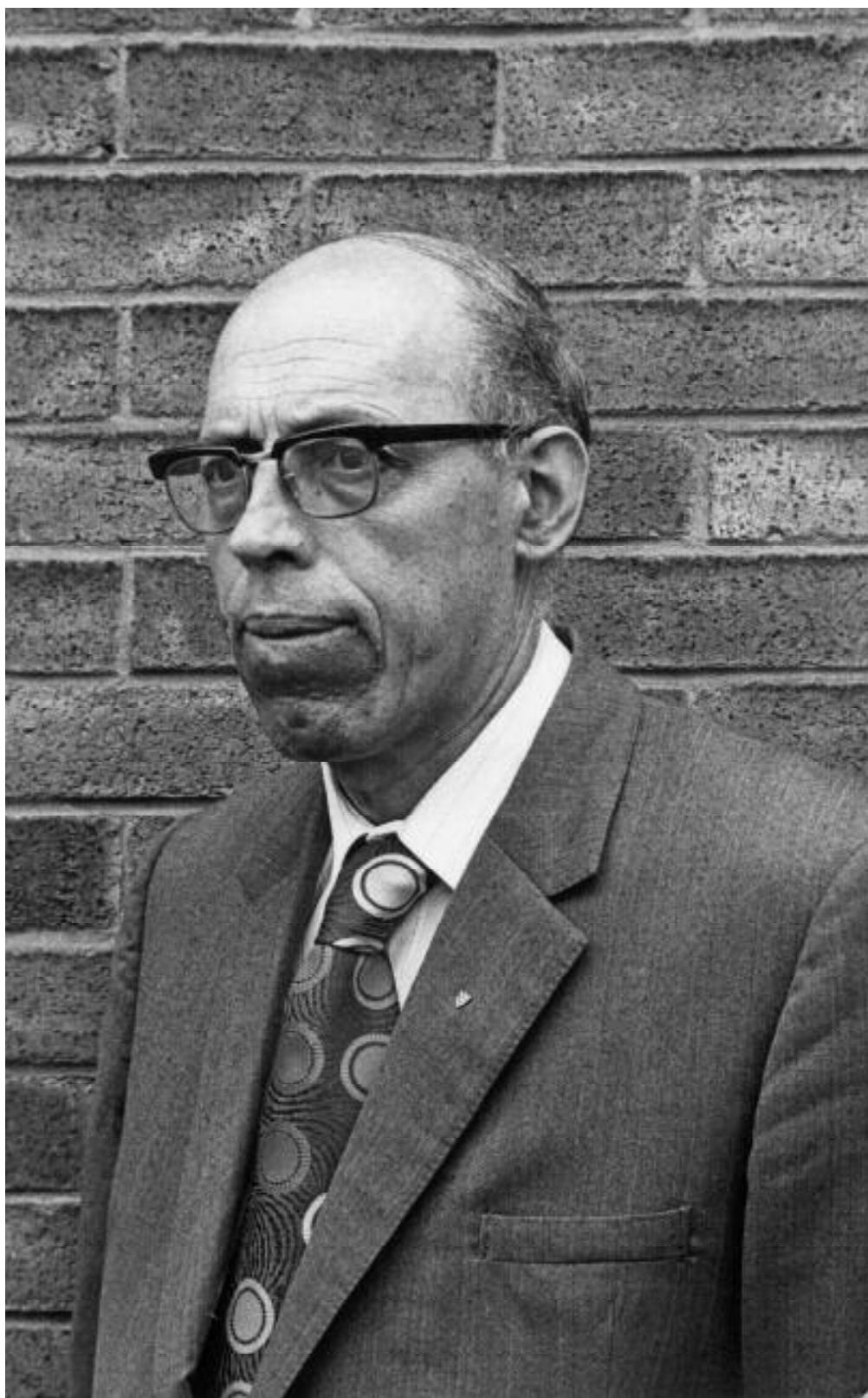
S A D R Ź A J

SAM

<i>Dvije pjesme bez naslova</i>	7
<i>Barbarossa</i>	8
<i>Moja bol</i>	10
<i>Traženje</i>	11
<i>Moje kreveti od djetinjstva do danas</i>	12
<i>Na stazama svemira</i>	14
<i>Putovanja</i>	15
<i>Ljeta</i>	16
<i>Tri sličice</i>	17
<i>Zašto</i>	18
<i>Mojoj sjeni</i>	20
<i>Nemir</i>	21
<i>Pred prozorom</i>	22
<i>Čemu</i>	24
<i>Moja lira</i>	26
<i>Moj život</i>	27

NOSTALGIJE

<i>Nostalgija</i>	31
<i>Čežnja</i>	32
<i>Jesen na mom otoku</i>	33
<i>Majci</i>	34
<i>Noćas</i>	36
<i>Vizija</i>	37
<i>Bratu</i>	38
<i>Pismo majci</i>	40
<i>Sličica</i>	41
<i>Pismo seoskom prijatelju</i>	42

ANDRIJA ILIĆ

1917-2002